

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

БЕРНАЦЬКОГО БОГДАНА ВІТАЛІЙОВИЧА на тему:

«ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ЗАБОРОНИ

ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У СВІТЛІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ І

ПРАКТИК», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних

наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право

Актуальність теми дослідження. Проблематика заборони політичних партій є надзвичайною актуальною як з точки зору поточної ситуації пов'язаної із забороною діяльності політичних об'єднань, так і в контексті перспективи розвитку відповідних стандартів. Якщо заборона партій з комуністичною та нацистською ідеологією є поширеною практикою в політико-правових відносинах нашого часу, то в найближчому майбутньому можуть постати виклики, які будуть пов'язані із забороною чи обмеженням діяльності радикальних та популістських політичних об'єднань, активізація яких спостерігається в багатьох державах світу. У цьому контексті зростає актуальність саме міжнародних стандартів та практик, які є визнаними орієнтирами для врегулювання відповідних питань на національному рівні.

Рівноцінно важливою ця тема є і для України, яка нещодавно пройшла крізь процес заборони політичних партій комуністичного спрямування, хоча в процесі розробки та застосування відповідних юридичних стандартів було допущено низку недоліків. Як наслідок, деякі з них, наприклад КПУ, оскаржили цю заборону у Європейському суді з прав людини, що робить особливо актуальним питання дослідження міжнародних стандартів та практик щодо заборони політичних партій. У цьому контексті автор слушно вказує, що у цьому контексті українська практика особливо дисонує із зарубіжним досвідом (С. 1).

. Дисертаційне дослідження проведене відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 рр., ухвалених Національною академією правових наук України (рішення від 3 березня 2016 р.), Національної

стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. №501/2015. Роботу виконано за планом науково-дослідних робіт Національного університету "Києво-Могилянська академія" "Верховенство права: стан та перспективи вдосконалення напрямів його реалізації в Україні", реєстраційний номер в УкрІНТЕІ: 0112U007427.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених в дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації мають достатній ступінь обґрунтованості, що зумовлюється низкою чинників.

По перше, автору вдалося грамотно скласти план дисертаційного дослідження, який за логічною послідовністю дозволив зупинитися на найбільш важливих та складних питаннях досліджуваної теми.

По друге, дисертант ґрунтовно аналізує основні напрямки дослідження цієї тематики у вітчизняній та зарубіжній науці міжнародного права.

По третє, в дисертаційному дослідженні грамотно застосовано широкий комплекс загальних та спеціальних методів наукового пізнання, що дало можливість належним чином обґрунтувати основні положення дисертації, зробити їх науково достовірними.

По четверте, основні наукові положення, висновки і рекомендації, які запропоновані дисертантом в результаті проведеного дослідження, є новими, оригінальними та цілком обґрунтованими. Їх достовірність підтверджується достатньою кількістю опрацьованих доктринальних джерел, міжнародних договорів, практики Європейського суду з прав людини тощо.

Однак, враховуючи новизну та специфіку піднятих у дисертаційному дослідженні проблем, *слід звернути увагу на певні недоліки та суперечливі моменти, щодо яких хотілося б висловити певні зауваження і побажання, зокрема:*

1. Дискусійним є висновок, що «На міжнародному рівні стандарти, які гарантують свободу асоціацій (об'єднань), мають досить загальний і рамковий характер» (ст. 194). Він потребує додаткового обґрунтування, оскільки не видається, що цій свободі присвячений менший обсяг міжнародно-правових

стандартів, аніж іншим громадянським і політичним правам. І зворотно, якщо справді ця теза відповідає дійсності, то чи і чому є потреба у більш розширеному обсягу відповідних стандартів.

2. Не до кінця зрозумілою є позиція дисертанта стосовно застосування концепції "войовничої демократії" в практиці Конституційного Суду України. Так, на ст.196 автори пише, що: "Залишається відкритим питання, чи застосує КСУ змістовно при розгляді цих двох справ як концепцію войовничої демократії, так і релевантну практику ЄСПЛ". В той же час, на ст. 172 можна прочитати тезу, що: "принаймні в окремих рішеннях Конституційного Суду України починає викристалізовуватися розуміння войовничої демократії". Залишається незрозумілим як співвідносяться ці дві позиції? В той же час, висновок на ст. 172 зроблений на основі цитати із Окремої думки одного зі суддів Конституційного Суду до Висновку Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України. Відповідно виникає питання, наскільки виправданим є робити такий загальний висновок щодо практики КСУ в цілому на основі позиції висловленої в одній з Окремих думок.

3. Виникає спірних низка питань щодо змісту автореферату наукової роботи. Зокрема, хоча у науковій новизні дисертації міститься ціла низка справді нових та актуальних положень для української правової науки, проте багато її пунктів викликають застереження. Зокрема, багато її положень в якості отриманих результатів твердження, що було "проаналізовано", "здійснено аналіз" та ін. Сам по собі аналіз є методом і факт його проведення не може бути науковою новизною сам по собі, на відміну від авторських висновків, які робляться за його результатами. Проте ці результати в новизні не розкриваються. Також окремі положення в авторефераті неодноразово дублюються. Наприклад, типологія політичних партій повторюється дисертантом на с. 4, с. 8 та с. 13 автореферату. Класифікація моделей заборони політичних партій дублюється на ст. 4, ст. 8 та більш розширено на ст. 12. Це не

впливає на загальну позитивну оцінку, однак дещо розмиває враження від змісту автореферату.

4. В підрозділі присвяченому практиці ЄСПЛ, здійснюється, переважно, аналіз окремих судових рішень. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити усю практику Європейського суду з цього приводу, проте очевидно автору було б доцільніше більшу увагу присвятити висновкам щодо тенденцій та закономірностей практики, чого явно бракує у цій частині. Також дисертант багато уваги присвячує застосуванню кумулятивного (трискладового) тесту в практиці ЄСПЛ, проте залишаються не повністю розкритими окремі цікаві тези щодо практики, наприклад тому, що Конвенція не гарантує захист тим політичним силам, які мають намір відступити від її зобов'язань. Видається, що ця теза могла б бути більш глибоко розкритою та розглянутою.

5. В тексті самої роботи міститься багато великих прямих цитувань із законодавства, судових рішень та ін., які окремо виділяються. Вони суттєво доповнюють дослідження, однак водночас займаючи великий обсяг тексту. Виникає запитання наскільки виправданими є цитування в саме такому обсязі, оскільки в більшості випадків можна було обійтися згадуванням тих чи інших тез у більш лаконічний спосіб.

Проте всі висловлені зауваження мають здебільшого дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Б. В. Бернацького, висновки якого характеризуються елементами наукової новизни, а лише запрошують автора до наукової дискусії. Дисертація виконана на високому теоретичному рівні. Положення і висновки, які винесені дисертантом на захист є достатньо обґрунтовані, відповідають вимогам новизни, характеризується достатньою джерельною базою, логічною послідовністю і чіткістю викладення, а також творчою самостійністю автора, вмінням критично підходити до різних точок зору, обґрунтувати і формулювати власні погляди.

Результати дослідження повною мірою відображені в публікаціях - шести наукових працях, в тому числі: чотири - в наукових фахових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть

публікуватися результати дисертаційних робіт. Автореферат дисертації адекватно відображає її зміст.

Дисертація відповідає профілю спеціальності 12.00.11 "Міжнародне право".

Кваліфікаційна наукова праця відповідає вимогам пунктів 9, 11 і 12 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р., а її автор - Богдан Віталійович Бернацький - заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 "Міжнародне право".

Офіційний опонент:

**кандидат юридичних наук, старший
викладач кафедри теорії права та прав людини**

Українського католицького університету

І. М. Городиський

ПІДПИС *Городиського І.М.*
ПОСВІДЧУЮ
ФАХІВЕЦЬ ВІДДІЛУ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ *І.М. Городиський*

